

Revisionsrapport nr 4/2024, Socialtjänstens insatser för barn och unga i riskzon för kriminalitet

Begäran om yttrande från stadsrevisionen, revisionsgrupp 1
Svarstid den 9 maj

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som yttrande över stadsrevisionens rapport hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Stadsrevisionen har granskat om socialtjänsten säkerställer att det finns insatser för att förebygga och förhindra normbrytande beteende hos barn och unga för att minska risken för en fortsatt kriminell utveckling. Revisionskontoret bedömer att stadens socialtjänst arbetar i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och i enlighet med kommunfullmäktiges styrning. Revisionskontoret har identifierat behov av att använda strukturerade bedömningsinstrument i större utsträckning samt behov av systematisk uppföljning och utvärdering av insatser som barn och unga tar del av.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret delar revisionskontorets uppfattning om att granskningens rekommendationer kan bidra till att utveckla arbetet för målgruppen barn och unga i riskzon för kriminalitet.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Att staden genom sina socialtjänster arbetar på rätt sätt med insatser för att förebygga och förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet är mycket viktigt. Särskilt så i en tid där den grova kriminaliteten letat sig ner i åldrarna. Det är därför bra att

stadsrevisionen valt att granska just detta. Det glädjer mig också att stadsrevisionen i sin rapport konstaterar att staden arbetar med frågorna i enlighet med lag och att vi når de flesta av våra egna mål. Därutöver pekar stadsrevisionen på några utvecklingsområden. Främst handlar dessa om vidare implementering av strukturerade bedömningsinstrument och en individbaserad systematisk uppföljning. Jag instämmer i stadsrevisionens slutsatser. Det pågår dock ett omfattande arbete för att stärka användningen av bedömningsinstrument, inte minst genom utbildningsinsatser och handledning. I och med de förändringar och ambitionshöjningar som kommer av Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) pågår det i staden ett omfattande utvecklingsarbete vilket kan innebära en sådan förstärkning som stadsrevisionen också efterfrågar.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 7 maj 2025

Alexander Ojanne

Bilaga

Rapport – Revisionsrapport nr 4/2024 Socialtjänstens insatser för barn och unga i riskzon för kriminalitet, dnr KS 2024/1375-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Dennis Wedin och Andréa Hedin (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. att delvis godkänna föredragande borgarråds förslag till beslut
2. att tillsätta ett stadsövergripande arbete i syfte att se över hur handläggningstiderna kan kortas
3. att därutöver anföra följande:

Rapporten från stadsrevisionen granskar insatser för att förebygga och förhindra kriminellt beteende hos barn och unga och den konstaterar flera brister. Bristerna är av sådan karaktär att vi blir oroade över att barn och unga inte får den hjälp de har rätt till och vi vill särskilt framhålla några slutsatser.

Enligt socialtjänstlagen ska en utredning bedrivas skyndsamt och vara slutförd efter senast fyra månader. Rapporten visar att det är vanligt att tidsgränsen överskrids. Det finns ett förstärkningsteam som arbetar som aktiva medhandläggare hos socialtjänsten ute i stadsdelarna för att stötta och sprida erfarenhet. Stödet tilldelas efter kötid och inte behov, och den stadsdel som haft längst väntetid har väntat i över fyra månader. Detta samtidigt som den maximala handläggningstiden inte får vara längre än 4

månader. Vi kan alltså konstatera att stadsdelarna alltså inte hinner få hjälp innan handläggningstiden överskridits.

I fall där barnet och vårdnadshavarna tackar nej till föreslagen insats finns en möjlighet i socialtjänstlagen att följa upp individen efter två månader. Detta används, enligt intervjuade i berörda stadsdelar, mycket sällan. I revisionskontorets granskning av slumpmässigt utvalda ärenden finns inga exempel på detta och revisorerna konstaterar att stadsdelsnämndernas systematiska uppföljning av insatser för barn och deras familjer behöver utvecklas.

Ett välfungerande förebyggande arbete och en socialtjänst som har förutsättningarna att göra ett gott arbete är avgörande för att vända utvecklingen av att allt fler unga rekryteras in i grov kriminalitet. Vi ser därför allvarligt på de brister som revisionsrapporten belyser. Antalet orosanmälningar har fördubblats på tio år och det krävs ambitionshöjningar i arbetet för att ge fler unga trygga uppväxtvillkor. Vi anser att staden först och främst måste fokusera på att förbereda att implementera den kommande socialtjänstlagen i linjearbetet.

Med kort tid kvar till att den nya socialtjänstlagen träder i kraft är ovanstående problematiskt. En omläggning till att arbeta mer proaktivt med barn och dess familjer ställer krav på att socialtjänsten präglas av ett arbetssätt där vi använder alla verktyg vi har för att komma in tidigt med insatser, något som inte sker fullt ut idag. Vi anser att Stockholms stad måste hålla ett högt implementeringstempo av de arbetssätt som den nya lagen medför och har därför föreslagit högre ambitioner för den anpassning som just nu sker, något den S-ledda majoriteten har röstat nej till. Detta medför att nuvarande tidplan för återrapportering av insatser är satt till hösten 2026. Den nya lagstiftningen är framtagen för att möta de stora utmaningar som Sverige står inför när det gäller brottsutsatta barn och även för att minska riskerna för att unga dras in i kriminalitet. Det bör därför vara prioriterat att implementera den nya lagstiftningen och de möjligheter den ger snabbare.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att därutöver anföra

Revisionsrapporten är ett viktigt verktyg för att uppmärksamma förbättringsområden inom socialnämndens verksamhetsområden. Att socialtjänsten bedöms arbeta i enlighet med lagstiftning och stadens riktlinjer är positivt. Men att de förbättringsområden som identifieras i rapporten är närmast identiska med vad vi länge påtalat - utan några konkreta åtgärder eller gehör från den rödgröna majoriteten - är ett underbetyg.

Att socialtjänsten fortfarande inte har någon samlad översikt över vilka insatser som används för målgruppen barn och unga i riskzon för att dras in i kriminalitet är

uppseendeväckande. Likaså att de insatser som ges inte heller följs upp, för att få kännedom om vad som faktiskt fungerar. De bedömningsinstrument som staden ska använda sig av, som EARL och SAVRY, visar sig knappt användas vilket gör det ännu svårare att få en enhetlig lägesbild.

Omhändertagna och placerade barn är en målgrupp med förhöjd risk att dras in i kriminalitet – innan, under och efter en placering. Vi vill därför, liksom stadens revisorer, återigen påtala behovet av att staden använder sig av behandlingsmetoden TFCO – som uttryckligen rekommenderas av Socialstyrelsen – i större utsträckning och aktivt verkar för att öka antalet platser. Metoden lämpar sig inte för barn och unga som redan är indragna i grov kriminalitet men har visat sig fungera väl i ett tidigare skede.

Den höga personalomsättningen bland socialsekreterare är en avgörande faktor till flera av de brister som uppmärksammas i revisionsrapporten. När vi har ställt frågor kring detta har svaret återkommande varit att det inte är något problem. Det är uppenbarligen inte den bild som vare sig revisorerna eller fackliga organisationer har av situationen. Vi kan se hur detta bl a får konsekvenser för att fånga upp barn i tidigt skede då organisationsminnet kring barn som anmäls gång på gång blir bristfälligt såväl som att upprepade orosanmälningar med anledning av skolfrånvaro inte leder till utredning.

Vi vill också återigen lyfta fram behovet av att Stockholms stad går före och börjar följa upp omhändertagna och placerade barn vad gäller skolresultat, hälsa och tandstatus på aggregerad nivå. Hittills har den rödgröna majoriteten inte velat driva frågan framåt, trots att ambitionen om att staden ska vara den bästa föräldern för omhändertagna barn borde vara delad.

Med anledning av detta förväntar vi oss nu att den rödgröna majoriteten tar till sig av revisionsrapporten kritik och snarast vidtar åtgärder för att komma tillrätta med de brister som påtalats.

Kommunstyrelsen

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Stadsrevisionen har granskat hur socialtjänsten arbetar för att identifiera, stödja och ge insatser till barn och unga i riskzonen för kriminalitet. Granskningen omfattar kommunstyrelsen, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd. Kommunstyrelsen ingår i granskningen utifrån sitt övergripande ansvar för det brottsförebyggande arbetet i staden.

Stadsrevisionen bedömer att stadens brottsförebyggande arbete är i linje med lagstiftning samt att socialtjänstens arbete för att stödja barn och unga i riskzon för kriminalitet har organiserats i enlighet med kommunfullmäktiges styrning. I rapporten framgår att socialtjänsten erbjuder insatser rekommenderade av Socialstyrelsen. Dock går det enligt revisionen inte att bedöma om insatserna är tillräckliga och ändamålsenliga. Det saknas samlad kunskap om hur utbredd användningen är för flertalet av insatserna och det saknas individbaserade systematiska uppföljningar.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret arbetar med att följa upp och utveckla stadens samlade brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Arbetet med barn och unga i riskzon för kriminalitet finns med i stadens samverkansöverenskommelse med Polismyndigheten där frågan lyfts under områdena *Unga i riskzon för destruktivt beteende* och *Kriminella miljöer och livsstilar*. Av detta följer att samtliga stadsdelsnämnder ska utveckla arbetet enligt de processer som beskrivs i stadens trygghetsprogram och i enlighet med de krav som ställs i lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Arbetet med att följa upp och utveckla stadens samlade brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete sker bland annat genom uppföljning av samverkansöverenskommelsen med polisen. Åtterrapporering sker i enlighet med ordinarie uppföljningsstruktur av budget. Stadsledningskontoret följer även upp stadsdelsnämndernas lägesbilder, åtgärdsplaner och uppföljning av åtgärdsplaner.

Stadsledningskontoret delar revisionskontorets uppfattning om att granskningens rekommendationer kan bidra till att utveckla arbetet för målgruppen barn och unga i riskzon för kriminalitet.

Stadsledningskontoret instämmer i vikten av en samlad bild av stadens insatser för målgruppen barn och unga och att dessa följs upp och utvärderas.

Stadsledningskontoret vill framhålla att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete i Stockholms stad för att erbjuda fler evidensbaserade insatser för barn och unga som riskerar att utveckla ett normbrytande beteende. Därutöver pågår ett arbete med att stärka användningen av bedömningsinstrument genom utbildningsinsatser och implementeringsutbildning, handledning, spridning av information och stödmaterial om individbaserad systematisk uppföljning. Stadsledningskontoret bedömer sammantaget att kommande förändringar och ambitionshöjningar för socialtjänsten som föreslås i Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) med det omfattande utvecklingsarbete som pågår i staden kan innebära en sådan förstärkning som revisionskontoret efterfrågar i den remitterade rapporten.